

Nr 807

Av herr **Carlshamre m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 50, angående anslag för budgetåret 1965/66 till bidrag till folkbibliotek.*

(Lika lydande med motion nr 686 i Första kammaren)

I proposition nr 50 framhålles att biblioteksväsendet ständigt behöver förnyas och anpassas till de ändrade krav, som uppkommer till följd av samhällsutvecklingen. I samband därmed nämner departementschefen en rad områden, där bibliotekens verksamhet bör utvidgas. Bl. a. pekas på förmedling och utlåning av tidningar, tidskrifter, filmer, bildband och gramfonoskivor, men även olika former av allmänskulturell verksamhet diskuteras i sammanhanget, som författaraftnar, utställningar, musikverksamhet m. m.

Från vår sida vill vi understryka betydelsen av att biblioteken tar sig an uppgifter som ligger utanför den traditionella utlåningsverksamheten. En utveckling bör med andra ord befrämjas och inriktas på att placera folkbiblioteket som den naturliga centralen för kulturell verksamhet på orten. En viktig målsättning för berörda parter bör därvid vara att aktivt verka för att största möjliga antal medborgare kommer i kontakt med de värden, som biblioteket representerar. Därigenom kommer biblioteket att framstå som ett betydelsefullt kulturcentrum i bygden och en centralpunkt för såväl det fria bildningsarbetet som utbildningsväsendet.

I detta sammanhang vill vi betona att åtskilliga folkbibliotek redan i nuläget hunnit en avsevärd bit på väg i den ovan antydda riktningen. Men tyvärr är biblioteksstandarden i vårt land mycket ojämn. Sålunda saknar fortfarande ett 50-tal kommuner kommunalt eller därmed likställt folkbibliotek och i en mängd andra kommuner är bibliotekens personella och materiella resurser otillfredsställande.

Den mycket ojämna standarden på detta område beror till icke ringa del på den nuvarande statsbidragskonstruktionen samt otillräckliga kommunala resurser. Det nuvarande bidraget är knutet till bokkostnaderna och till viss personal och utgår med högst 10 000 kronor för en och samma kommun. Detta belopp utgör endast några få procent av de kostnader som i dagens läge är förenade med de förhållandevis välutrustade bibliotekens verksamhet. Under dylika förhållanden är det inte anmärkningsvärt att skattesvaga kommuner släpar efter i utvecklingen.

Departementschefen berör hithörande frågor och anser därvid att "en

förbättrad kommunal ekonomi bör kunna öka intresset för biblioteksfrågorna". I detta sammanhang är det kommunala skatteutjämningsystemet relevant, varom förslag framlagts i proposition nr 43. Vi har i annat sammanhang i princip biträtt Kungl. Maj:ts förslag härvidlag, och vi vill i likhet med departementschefen framhålla, att systemets ikraftträdande med säkerhet kommer att innebära förbättringar i ekonomiskt avseende för åtskilliga kommuner. Därigenom torde — som departementschefen anför — "de frivilliga kommunala verksamhetsgrenar som av ekonomiska skäl kanske hållits tillbaka i de skattesvaga kommunerna komma att uppmärksammas i ökad utsträckning".

Av det sagda framgår att vi anser det föreslagna skatteutjämningsystemet komma att resultera i en på många håll förbättrad kommunal ekonomi, vilket i sin tur bör leda till ökade kommunala insatser då det gäller biblioteksväsendets upprustning.

Även om de ekonomiska förutsättningarna sålunda i många fall förändras i gynnsam riktning kan man inte bortse från att det hittillsvarande statsbidraget trots sin otillräcklighet haft en viss effekt som s. k. stimulansbidrag. När det nu bortfaller, och då vi anser biblioteksfrågan vara av utomordentlig betydelse, bör därför, enligt vår uppfattning, undersökas om någon annan stimulans kan sättas in i stället för statsbidraget.

Vissa möjligheter härtill öppnas vid en ökad integration mellan folkbibliotek och skolbibliotek. En dylik samverkan råder på en mängd orter i landet. På vissa håll omfattar den enbart det bibliotekstekniska arbetet, medan på andra håll en längre gående samverkan är genomförd i fråga om lokaler, bokbestånd och personal. Påtagliga fördelar kan konstateras av den hittillsvarande verksamheten. Sålunda har det visat sig att en fullständig samverkan mellan skol- och folkbibliotek åstadkommer betydliga ekonomiska vinster liksom förstärkningar av de kvantitativa resurserna.

Enligt vår mening bör, där de lokala förhållandena så medger, en fullständig samordning ske mellan skolbibliotek och folkbibliotek. I de nya kommunblocken kan denna biblioteksform väl inpassas, i det att huvudbibliotekets filialer lokalmässigt inordnas i de runt om centralorten belägna skolorna. I detta sammanhang bör erinras om att skolbiblioteken i framtiden förutsättes få väsentligt vidgade uppgifter, vilket kräver större bokbestånd, utökade utrymmen m. m. Detta gör att det inte minst ur ekonomisk synpunkt framstår som angeläget att i möjligaste mån samordna resurserna.

I det föregående har vi framhållit som önskvärt att åtgärder vidtages i syfte att stimulera till ett ökat kommunalt engagemang då det gäller upprustningen på biblioteksområdet.

En effektiv sådan stimulans skulle det enligt vår mening vara att vid lokalbehovsprövning och statsbidragstilldelning till byggnadsarbeten vid det

allmänna skolväsendet låta även de delar av ett integrerat skol- och folkbibliotek som närmast är avsedda för folkbiblioteksverksamhet ingå i de bidragsberättigade lokalerna. Härigenom avlastas kommunerna icke föraktliga investeringskostnader, samtidigt som kostnaderna även i övrigt reduceras genom de vinster som uppkommer genom samordningen. Resultatet av de föreslagna åtgärderna anser vi bli en ökad benägenhet från de kommunala myndigheternas sida att satsa på en upprustning av folkbiblioteken.

Under återopande av det ovan anförda hemställas,

1. att riksdagen måtte besluta att den ökning av lokalbehovet som betingas av samordning av skol- och folkbibliotek, vid lokalbehovsprövning och statsbidragstilldelning till byggnadsarbeten vid det allmänna skolväsendet måtte omfattas av bestämmelserna enligt Kungl. Maj:ts kungörelse 1962: 479;

2. att vederbörande utskott måtte utarbeta härför erforderlig lagtext.

Stockholm den 2 april 1965

Nils Carlshamre

Ove Nordstrandh

Carl Eric Hedin